

27.4x17.51	1	עמוד 14	עולם קטן	04/12/2020	75361735-7
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

מתתיהו הרצל

גבורת המכבים אינה רק "בימים ההם" אלא גם "בזמן הזה". השראה מעשית העניקו המכבים לגיבורי האומה בדור התחייה, מראשית היישוב היהודי בארץ ועד ימינו אלה, דרך חוזה המדינה הרצל

משה נחמני

נוספת בשרשרת מפוארת זו.

במאמרו "המנורה" תיאר הרצל את ההשראה שמעניק חג החנוכה לתחיית האומה:

"בתוך נפשותיהם הרכות של ילדיו, אמר האב לטעת את האהבה למולדתם העתיקה. מנורה הוכנה, ובשעה שאחזו בפעם הראשונה את המנורה בעלת תשעת הקנים, החל איזה רגש נפלא לפעמו. גם בבית אביו, בשכבר הימים, בהיותו עוד ילד קטן, היו הנרות הקטנים דולקים, וקסם של עונג ונועם היו שפוך עליהם. ומסורת זו לא נדמתה לו כקפואה ומתה. כן היה בחליפת העיתים, הנר האחד מדליק את השני.

"הנר הראשון הועלה, ולאורו סופרו תולדות החג. המאורע הנפלא בפך השמן, שנעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, תולדות העלייה מגלות בבל, הבית השני, המכבים. האב סיפר לילדיו את אשר ידע. זה לא היה רב. אבל הם מצאו בו דיים. לאור הנר השני חזרו הם ויספרו לאביהם, וסיפוריהם, אשר מידו היו להם, נדמו לו חדשים ויפים... יחד עם הילדים היה אביהם חולם לנוכח הנרות הקטנים.

"הגיע הערב השמיני, שבו דולקים כל הנרות, אף גם התשיעי, השמש הנאמן, שכל תפקידו הוא רק להדליק את האחרים. שפעת אורה הפיצה המנורה. עיני הילדים הפיקו נוגה. ובעיני מיודענו הייתה חזות הכול משל **דומיון להתעוררות האומה**. בתחילה נר אחד, והנה עוד חושך, והנר היחידי עוד עצוב למראה. ואחריו ימצא לו חבר, ועוד אחד, עוד אחדים. האפלה כליל תחלוף. בראשונה יזרח האור לצעירים, לדלים, ואחרי כן יילוו עליהם האחרים, אוהבי הצדק, האמת, החירות, ההתקדמות, האנושות, היופי. וכשכל הנרות דולקים נשתומם ונשמח על המפעל שנעשה."

הצליח לבטא את מרב התחושות שהיו במעמד המכונן שבו מתתיהו קורא "מי לה' אליי", ומניף את דגל המרד בשלטון הזר, למען חירות עם ישראל בארצו. בכל בוקר כשנכנס מתתיהו הרצל לסלון ביתו הוא נפגש עם הסצנה של מתתיהו הכהן הגדול. בתפאורה המרגשת הזאת הוא פתח את סדר היום בפעילותו הציונית.

לסביבת העבודה של הרצל היה רקע היסטורי עשיר. מאחורי כיסאו ניצבו דמויות הוריו. אביו ר' יעקב הרצל, יהודי מסורתי שהעניק לבנו לכל אורך הדרך הקשה את הכוח והעידוד. מלפניו ציור אדיר ממדים של מתתיהו. על השולחן היה מונח תבליט של קבר רחל, עשוי גבס. בפנית החדר ספר תורה מיניאטורי שקיבל מרבי שלמה הכהן, בעל "חשק שלמה" מווילנה, בשם קהילת וילנה המעטירה, כסמל לכך שהרצל הוא בבחינת מלך ישראל, המחויב לילך עם התורה... מתוך סביבת עבודה כזו חזה ויצר הרצל את מדינת ישראל.

הציור "מתתיהו ובניו" נמצא עד היום בחדרו המשוחזר של הרצל במוזאון הר הרצל, הפתוח לקהל הרחב. בימי החנוכה הבעל"ט יתקיימו במוזאון פעילויות שונות למבקרים, אשר יעסקו בויקתו של הרצל לחנוכה.

משל לתחיית האומה

הרצל, בניגוד לאופן שבו הציגו אותו חלק מהחוקרים, היה חדור תודעת שליחות היסטורית כבר מצעירותו, תודעה שינקה מאברהם אבינו, דרך משה רבנו הגואל את עמו, ועד למכבים המשחררים את העם מעבדות לחירות. עם כל ענוותנותו הכנה, הרצל ראה את עצמו כדמות

עשרות חוברות על תולדות היישוב היהודי בארץ, הקדיש את אחת החוברות לזכרו של הרצל, ואף הוא קורא להרצל מתתיהו. הוא מתאר אותו בצורה חורפית למדי: "האיש הגדול אשר עלתה בידו לחבר את רסיסי השלג הראשונים לכדור מוצק וקשה".

הציור בסלון ביתו של הרצל

זיקתו של הרצל לחשמונאים לא התמצתה בשמו. על קיר הסלון בביתו התנוסס ציור ענק ומרשים של מתתיהו ובניו (הציור בגודל ארבעה על חמישה מטרים בערך). בשנת 1902 (תרס"ב) קיבל הרצל את הציור הזה מאת הצייר הנודע יהודה אפשטיין (1870-1945). המתבונן בציור רואה כמה מבע ים בו; אין ספק שהצייר

התנועה הציונית ראתה בדמותם של המכבים סמל של גבורה יהודית למען תחיית העם בארצו, ושחרור מולדתו מעול זרים. חג החנוכה היה בעיני הציונים והחלוצים הזדמנות מיוחדת לחנך דורות של צעירים על אתוס הגבורה, ולהעביר לדורות הבאים את המסר שלפיו "אתה המכבי".

יוסף טרומפלדור, הנחשב עד היום לסמל הגבורה הלאומית, שאב השראה רבה מדמותו של יהודה המכבי, כפי שהרחבתי בספרי "הגיבור הלאומי" שעוסק בו ויצא לאחורונה.

"משיח בן יוסף, ושמו מתתיהו"

גם חוזה המדינה בנימין זאב הרצל קיבל השראה רבה ממתתיהו ובניו. יש לציין עובדה לא ידועה, כי הרצל נקרא באותם ימים "מתתיהו" (תרגום שמו הלועזי "תיאודור" הוא מתת י-ה). בשם זה הוא נזכר בכותרות העיתונים בארץ ובחו"ל, כולל בעיתון "השקפה" של אליעזר בן יהודה. הרצל שאב השראה מדמותו של

מתתיהו שקרא לשחררו המולדת מהשלטון היווני, ואף הוא רצה לשחרר את המולדת ולהקים את מדינת ישראל. בספרי "לב האומה" על הרצל הבאתי את הספדו של רבי אברהם חיים דייטשמן זצ"ל על הרצל: "נפל משיח בן יוסף, ושמו מתתיהו, היינו כי מתת א-להים הוא איש הנלבב, ולזאת מכונה הרצל בפי כל, יען כי לבו לב הארי החי". ההיסטוריון הירושלמי ר' פנחס גרייבסקי ז"ל, שפרסם